

# รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน

## ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี

### Strategic management model developed to measure

### the Buddhism Office, Chonburi

จรัญ ประสิทธิ์ตระกูล<sup>1</sup>

#### บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) ศึกษาสภาพรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี (2) เปรียบเทียบรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี (3) สร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามพันธกิจการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8398 วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

#### ผลการวิจัยพบว่า

1) ศึกษาสภาพรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี สามารถจำแนกในแต่ละด้าน

ได้ ดังนี้ (1) ด้านปกครอง ฝึกอบรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์จัดประชุมพระภิกษุสามเณรเพื่ออบรมสั่งสอนด้านวัตรปฏิบัติ ออกกฎระเบียบต่างๆ ในปกครองเคร่งครัดต่อพระธรรมวินัย (2) ด้านการศาสนศึกษา พัฒนาการศาสนศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม สูงยิ่งขึ้น ไปตามความสามารถ (3) ด้านการสาธารณูปการ มีการวางแผน ควบคุม ดูแลการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัด ควบคุมบัญชีรายรับ-รายจ่าย ที่ใช้ในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์

2) เปรียบเทียบรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี ได้ดังนี้ (1) ด้านการปกครอง จัดทำระเบียบปฏิบัติ,วางแผนบริหารจัดการ,พัฒนาและสวัสดิการ การระงับอธิกรณ์, การฝึกอบรมพัฒนาคน (2) ด้านการศาสนศึกษา จัดการศาสนศึกษา, การส่งเสริมสนับสนุน, ตั้งโรงเรียนศูนย์อบรม,การศึกษาสงเคราะห์,

<sup>1</sup> รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ให้เงินนิตยภัต (3) ด้านการสาธารณูปการ บริหารจัดการที่ดินวัด, ปรับปรุงพัฒนาภูมิทัศน์, การทำความสะอาด,ความแข็งแรง เสนาสนะ, บริหารการศาสนสมบัติ

3) การสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชลบุรี ใน 3 ด้าน คือ ด้านปกครอง ด้าน การ ศา ส น ศี ก ข า และ ด้าน การ สาธารณูปการจะต้องนำแนวคิดความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยมาประยุกต์ใช้บูรณาการร่วมกับแนวคิดทฤษฎีแบบตะวันตกทั้ง 4 ทฤษฎีนั้นยังมีข้อบกพร่องจุดด้อยพร้อมปัญหาในการบริหารจัดการอยู่มากแต่ปัญหาเหล่านั้นสามารถนำหลักสาราณียธรรม 6 มาบูรณาการกับทฤษฎีแบบหลักเกณฑ์ นำหลักอุปทานิยธรรม 7 มาบูรณาการกับทฤษฎีระบบ นำหลักพละ 5 มาบูรณาการกับทฤษฎีทรัพยากรมนุษย์และ นำหลักสัปปริสธรรม 7 มาบูรณาการกับหลักทฤษฎีภาวะผู้นำยอมทำให้เกิดผลดีคือเป็นการให้ความสำคัญต่อมนุษย์ผู้เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดขององค์กรคือให้เกียรติกกันและกันในการทำงาน มีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ รวมถึงการยอมรับในขีดความสามารถของแต่ละบุคคล โดยไม่มองเห็นว่ามนุษย์เป็นเพียงเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์เรียกว่ามองเห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง(Value) และทำให้สามารถแก้ไขปัญหของระบบหรือการทำงานที่เป็นทีมเวิร์คซึ่งต้องอาศัยการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่ายให้

เกิดความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้ (Unity)นอกจากนี้ การพัฒนา มนุษย์ทั้งสองด้านคือด้านจิตใจให้เกิดความรอบรู้หรือปัญญาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจในการทำงานของแต่ละบุคคลหรือแต่ละฝ่ายได้ตรงความสามารถ ด้วยการเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์อันสืบเนื่องมาจากความสนใจแต่ศักยภาพของมนุษย์โดยขาดความเข้าใจในด้านคุณธรรม การพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นและการพัฒนาภายนอกคือพฤติกรรมการแสดงออกที่จะเอื้อเพื่อและมีความยุติธรรมต่อกันอย่างจริงจังทำให้เกิดการปรารณาดีและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การพัฒนาทั้งจิตใจให้เกิดปัญญาความรอบรู้และพฤติกรรมไปพร้อมกับคุณธรรมนี้ทำให้เกิดพลัง (Power) ซึ่งหมายถึงพลังแห่งธรรมที่จะช่วยให้พัฒนา มนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งทางกายและจิตใจเพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นผู้นำที่ประกอบไปด้วยสติปัญญาเป็นผู้รอบรู้ในทุกด้านคือ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้จักบุคคล ใช้อำนาจดูแลองค์กรด้วยคุณธรรม ทำให้เกิดการนำที่ชาญฉลาด (Intelligence) หรือ เพื่อเกิดการปกครองโดยธรรม ดังนั้นการสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี ใช้แนวคิด

VUPI = TTBM : MODEL

**คำสำคัญ :** การบริหารเชิงกลยุทธ์, การพัฒนา  
วัด, สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี

## ABSTRACT

This studies the following objectives: (1) study model for strategic management by the ministry of development is the standardization of Buddhism Office, Chonburi (2) compared to the strategic management by the ministry of development is the standardization of the Office of Buddhism. Chonburi (3) create a model for strategic management by the ministry to develop a standardized measure of Buddhism Office, Chonburi. The instrument used for data collection was a questionnaire. The reliability of 8398 was analyzed using descriptive statistics, including statistics, the average (mean) and standard deviation (standard deviation) content analysis (Content analysis). The results showed that;

1) Study management model based on strategic mission to develop a standardized measure of Buddhism Office, Chonburi. Each side can be classified as follows. (1) Training for parents clamored monks and laypeople held a meeting to teach the monastic life. Rules are governed strictly in the discipline. (2) The Religious Studies Development of Religious

Studies encourages monks and novices the chance to study both secular and spiritual to be even higher (3) The infrastructure is planned to supervise the construction of the temple institution. Account Control income – expenses Used in the construction and restoration institution.

2) Compare the model for strategic management by the ministry to develop a Standardized measure of Buddhism Office of Chonburi below. (1) the rule Preparation Procedures, planning, management, development and walf are. Suspension allegation, training Development. (2) The Religious Studies Management of Religious Studies, promoting, schools, training centers, to housing, to the Nitipat. (3) The public land management measures, improve The landscaping, cleaning, strength Esnasnamanagine religious properties

3) Create a model for strategic management by the ministry to develop a standardized Measure of Buddhism Office of Chonburi below The creation of a development plan of the mission to become the standard measure of Buddhism Office, Chonburi Province in three aspects: the parents. The unaffiliated and the public Will need to bring along the new knowledge gained from research and application integrates Seamlessly with the theory of

western and fourth theory that there are still shortcomings Weaknesses and problem management. But many of those problems could be Saraniyadhamma 6, Integrated with theoretical model rules. The main period for bringing an unfair 7 New integrated With theoretical systems integrated with five major physical theories and human resources. Principles Sapura's fair 7 integrated with the main theories of leadership will result in better is to Give priority to human resource is the most valuable of the organization is to honor each other's Work, with the understanding that. Sympathy and acceptance in the capacity of an individual without seeing that man is merely a tool of exploitation that sees the value in being a real man (Value) and makes it possible to fix the problem or system. Working as a team, which relies on The work of the coordination with all parties to achieve unity and solidarity have (Unity)

Also developed two human aspects minds to knowledge or wisdom to achieve. Understand and sympathize with each individual or each party has the ability to see the value of a Human due attention, human potential by lack of understanding of morality. The development of a more moral and external development is behavior that is considerate and fair to sincerely wish good

cause and to interact better with each other. The development of the mind of wisdom, knowledge and behavior with moral cause power (Power), which represents the force of justice to allow the development of man to complete both physically and mentally, to drive our organization to success strengthen. The quality of leadership comprising the intellect is well-versed in all aspects is why I know that he knows about that time, community and know personally. Use care organization with the moral authority The introduction of intelligent (Intelligence) or to be ruled by justice, thus creating a model for strategic management by the ministry to develop a standard measure of Buddhism Office, Chonburi concept VUPI = TTBM : MODEL

**Keywords:** Strategic management model, the developed to measure, the Buddhism Office, Chonburi

## บทนำ

รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี มีความจำเป็น เพราะว่าพระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่มวลมนุษย์โลกประมาณ 2500 ปี ประเทศไทยถือว่าศาสนาเป็นสถาบันหลัก ได้แก่ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

พระพุทธศาสนาจึงมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ของคนไทยรูปแบบในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงสร้างวัดพระศรีรัตนศาสดารามและทรง ปฏิสังขรณ์วัดสุทัศนเทพวราราม โปรดเกล้าฯ ให้สังคายนา ครั้งที่ 9 มีการแต่งและแปล คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เช่น ไตรภูมิโลก วิณัจยกถา รัตนพิมพวงศ์ สังคีตยวงศ์ มหาวงศ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงฟื้นฟูประเพณีวิสาขบูชา ทรงส่ง พระสงฆ์ไปสืบทอดพระพุทธศาสนายัง ประเทศศรีลังกา ทรงสร้างพระวิหารหลวงวัด สุทัศนเทพวราราม ทรงสลักบานประตูไม้ ประดับพระวิหารพระศรีศากยมุนี ที่ทรงให้ หล่อพอกพระเศียรและต่อนิ้วพระหัตถ์ ซึ่ง เดิมสั้นยาวไม่เท่ากัน ให้ยาวเสมอกัน พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรด เกล้าฯ ให้ราชบัณฑิตแต่งและจารึกสรรพ วิทยาและทรงให้สร้างพระนอนยาว 49 เมตร ไว้ที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามมีการแต่ง วรรณคดีพระพุทธศาสนา เช่น พระเวสสันดร ชาดก ปฐมสมโพธิกถา พระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อยังทรงเป็นเจ้าฟ้า มงกุฎ ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ ทรงมีพระ ฌายานามว่า “วชิรญาณโณ” ทรงเลื่อมใสในวัตร ปฏิบัติของพระรามัญวงศ์จึงอุปสมบทใหม่ ภายหลังมีผู้บวชตามมาก จึงทรงตั้งนิกายใหม่ เรียกว่า ธรรมยุติกนิกาย พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงวางรูปแบบ การศึกษาคณะสงฆ์ใหม่เป็นแผนกนักธรรม

และ แผนกบาลี ทรงสถาปนา สถาบันการศึกษาสงฆ์ชั้นสูง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง พระราชทานพระบรมกฐีพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธเจ้าไตรสร้อยอะไร มงคลสูตรคำฉันท์ จดหมายเหตุเรื่องพระภิกษุจุฑาบอล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง ผนวชและทรงจำพรรษาที่วัดบวรนิเวศวิหาร โดยทรงมีพระฉายานามว่า “ปชาธิโป” โปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับ สยามรัฐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดลมีการแปลพระไตรปิฎก เป็นล้านวนธรรมคาและล้านวนเทศนา เรียกว่า พระไตรปิฎกเทศนาฉบับหลวง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช ทรงออกผนวชโดยมีพระฉายานาม ว่า “ภูมิพล” มีการบัญญัติกฎหมายคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 กำหนดให้พระสังฆราชเป็น ประมุขฝ่ายพุทธจักร มีการสร้างวัดไทยขึ้น ในต่างประเทศ(2554, หน้า 9 – 10)

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ชลบุรี ในเรื่องรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน ในเขต ปกครอง ของคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรีนั้น ได้ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมายและระเบียบคำสั่ง มติ ประกาศของ มหาเถรสมาคม และตามพระบัญชาของ สมเด็จพระสังฆราช แต่เมื่อมาศึกษา พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎหมายหรือ กฎระเบียบอื่นๆ ที่จะส่งเสริมให้คณะสงฆ์

ทำงานได้สะดวกขึ้นมีน้อยมาก เพราะมีปัญหาจากโครงสร้างการบริหารที่ไม่มีการแก้ไขให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้การบริหารไม่สอดคล้องกับสถานะของสังคมในปัจจุบัน (เอกสารสัมมนาเรื่อง บทบาทพระสงฆ์:ผู้นำสังคมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย, 2544:94) โดยเฉพาะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเมื่อมีโครงสร้างการบริหาร และการจัดรูปแบบการบริหารของคณะสงฆ์แล้ว สิ่งสำคัญก็คือรูปแบบการบริหาร และกลยุทธ์ ในเมื่อมีรูปแบบแล้วแต่ไม่มีกลยุทธ์ก็ไม่สามารถผลักดันโครงสร้างการบริหารและการจัดรูปแบบการบริหารให้สำเร็จได้ ซึ่งเจ้าคณะจังหวัดจำเป็นต้องทำงาน และรับผิดชอบกิจการทั้งหลายในพื้นที่เพียงรูปเดียว โดยเห็นได้จากการที่ไม่มีคณะทำงานเพื่อการสนับสนุนงาน หรือไม่มีองค์กรที่จะมาตรวจสอบการทำงาน และการรวมศูนย์อำนาจของการบริหารเช่นนี้ เกิดจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้สนใจในพื้นที่จังหวัดชลบุรี จึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์จังหวัดชลบุรี ต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับพระสังฆาธิการและจำนวนขนาดตัวอย่าง หลังจากนั้นได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสังฆาธิการ ผู้บริหารจัดการวัด และพำนักอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ที่มีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี ส่งเสริม และสนับสนุนกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีจำนวนพระสังฆาธิการ 716 รูป จำนวนพระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่าง 300 รูป

การสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยอาศัยหลักการสุ่มอ้างอิงการใช้ค่าจากสูตร เครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) ที่มีความเชื่อมั่นอยู่ที่ร้อยละ 95

### การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาวัดคู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี นำไปใช้กับวัดและพระสังฆาธิการซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามคือศึกษาเอกสาร จากแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาพัฒนาเป็นข้อคำถามจากนั้นตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริงโดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบในด้านความตรงและความเที่ยง ดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ หลังจากที่ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านความตรงของเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถาม ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทุกชุด โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความตรงของเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามให้แก่ผู้วิจัยอย่างละเอียด และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทดสอบใช้เพื่อประเมินความเที่ยงต่อไป

2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม

เพื่อทดสอบความเที่ยง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากร พระภิกษุในวัดราษฎร์ในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง ใช้วิธีการสุ่มจับจากรายชื่อจากวัดราษฎร์ในจังหวัดจันทบุรีเพื่อเลือกตัวอย่าง ขึ้นมาตรวจสอบเครื่องมือ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1974: 161) มีค่าความเชื่อมั่นที่ .933 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ (จะต้องนำค่า IOC 30 ชุดมาลง)

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ตามความมุ่งหมายและสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และ ค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดคู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ การหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดคู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชลบุรี ใช้การ

วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในลักษณะการบรรยาย

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งในปัจจุบัน คือ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส และเจ้าคณะผู้ปกครอง ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม โดยสำรวจรายชื่อเจ้าคณะ พระสังฆาธิการทั้งหมด จำนวน 300 รูป มาทำบัญชีรวบรวม แล้วทำการจับฉลากรายชื่อโดยสุ่มเป็นตัวแทนประชากรทั้งหมด จำนวน 30 รูป ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในลักษณะการบรรยาย

#### ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

**สรุปผลสถานภาพทั่วไปรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชลบุรี**

พบว่าพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษาปริญญาธรรมพระสังฆาธิการการในเขตจังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัด พระสังฆาธิการการในเขตจังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ดำรงอยู่ใน

ปัจจุบัน 6 – 10 ปี ถือว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งไม่มากนัก

**สรุปผลจากแบบสอบถามรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชลบุรี**

พบว่า รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า, ด้านการศาสนศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.41, และด้านการสาธารณูปการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.26, และด้านการปกครอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 3.97 ตามลำดับ

**สรุปผลจากการสัมภาษณ์ข้อมูลรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี**

การสัมภาษณ์ข้อมูล พบว่ารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชลบุรี พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งในปัจจุบัน คือ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส และเจ้าคณะผู้ปกครองทุกรูป นำรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์บริหารจัดการคณะสงฆ์ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา และ ด้านสาธารณูปการ ไปสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามการตามเวลาและโอกาสอย่างเคร่งครัดสมกับการ



ปฏิบัติการกิจของทางคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ให้ความรู้ฝึกอบรมแก่บรรพชิต และคฤหัสถ์ที่อาศัยอยู่ในวัดและบริเวณรอบวัด มีการจัดประชุมพระภิกษุสามเณรเพื่ออบรมสั่งสอนข้อวัตรปฏิบัติ การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ จัดการเรียนการสอนปริยัติธรรม แก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ดูแลและบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านการศาสนศึกษา มีการควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนนักธรรมบาลีแก่พระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง ตรวจสอบสำนักศาสนศึกษาทั้งนักธรรมและบาลีส่งเสริมครูสอนปริยัติธรรมมีการจัดตั้งเงินนียกัตให้แก่ครูสอนปริยัติธรรม และด้านการสาธารณูปการ จัดการแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการควบคุมดูแลการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ ดูแลระบบสาธารณูปโภคในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย การบริหารจัดการสมบัติของวัดเป็นไปตามกฎหมายและพระธรรมวินัย

**สรุปผลตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1**  
ศึกษารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี พบว่าพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งในปัจจุบัน คือ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส และเจ้าคณะผู้ปกครองทุกรูป นำรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการ

ปกครอง ด้านการศึกษาและ ด้านสาธารณูปการ ไปสู่การสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามเวลาและโอกาสอย่างเคร่งครัดสมกับการปฏิบัติการกิจของทางคณะสงฆ์ แปลผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อลดผลกระทบต่อพระพุทธศาสนา ศรัทธาของพุทธศาสนิกชน เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของกิจการคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรีและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรีตลอดจนสถาบันพระพุทธศาสนา

**สรุปผลตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2**  
การเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรีจากการสนทนากลุ่ม พบว่าพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งในปัจจุบัน คือ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส และเจ้าคณะผู้ปกครองทุกรูป ได้นำรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ไปใช้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านสาธารณูปการ ไปสู่การสร้างรูปแบบตามโอกาสอย่างเคร่งครัดแสดงให้เห็นว่าเป็นรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี

**สรุปผลตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3**  
พบว่า การสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี ใน 3

ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษาและด้านสาธารณูปการจะต้องนำแนวทางความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยมาประยุกต์ใช้บูรณาการร่วมกันกับแนวคิดทฤษฎีแบบตะวันตกทั้ง 5 ทฤษฎี นั้นยังมีข้อบกพร่องจุดด้อยพร้อมปัญหาในการบริหารจัดการอยู่มาก แต่ปัญหาเหล่านั้นสามารถนำหลักสารานิยธรรม 6 มาบูรณาการกับ ทฤษฎี หลักเกณฑ์นำหลักอุปทานิยธรรม 7 มาบูรณาการกับทฤษฎีระบบ นำหลักผละ 5 มาบูรณาการกับทฤษฎีทรัพยากรมนุษย์ และนำหลัก สัมปฐิธรรม 7 มาบูรณาการกับทฤษฎีภาวะผู้นำยอมทำให้เกิดผลดีคือเป็นการให้ความสำคัญกับมนุษย์ผู้เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดขององค์กรคือให้เกียรติดกันและกันในการทำงานมีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจรวมถึงการยอมรับในขีดความสามารถของแต่ละบุคคลโดยไม่มองเห็นว่ามนุษย์เป็นเพียงเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์เรียกว่ามองเห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง(Value) และทำให้สามารถแก้ไขปัญหาระบบหรือการทำงานที่เป็นทีมเวิร์คซึ่งต้องอาศัยการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่ายให้เกิดความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้(Unity) นอกจากนี้การพัฒนามนุษย์ทั้งสองด้านคือ ด้านร่างกาย และด้านจิตใจให้เกิดความรอบรู้ หรือปัญญาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจในการทำงานของแต่ละบุคคล หรือแต่ละฝ่ายได้ตรงความสามารถด้วยการเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์สมบูรณ์การพัฒนาทั้งจิตใจให้เกิด

ปัญญา รอบรู้ และพฤติกรรมพร้อมกับคุณธรรม ทำให้เกิดพลัง (Power) การขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จเสริมสร้างคุณภาพความเป็นผู้นำที่ประกอบไปด้วยสติปัญญารอบรู้ทุกด้าน คือ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้จักบุคคล ใช้อำนาจดูแลองค์กรด้วยคุณธรรมทำให้เกิดการนำที่ชาญฉลาด (Intelligence) เพื่อให้เกิดการปกครองโดยธรรม ดังนั้น การสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี ใช้แนวคิด VUPI = TTBM : MODEL ดังนี้ คือ (1) BM = BUDDHIST MANAGEMENT (2) V = VALUE (3) U = UNITY (4) P = POWER (5) I = INTELLIGENCE ที่อธิบายในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เป็นข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ข้อมูลในแบบสอบถามข้อที่ 3

### อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ศึกษารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี พบว่ารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ยุทธการ

พัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานการมีค่าแปลผลค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

### อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี

พบว่ารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรีเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ จากการสนทนากลุ่ม พบว่าพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งในปัจจุบัน คือ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส และเจ้าคณะผู้ปกครองทุกรูป ได้นำรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ไปใช้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านสาธารณูปการไปสู่การสร้างรูปแบบตามโอกาสอย่างเคร่งครัด

### อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 การสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี

พบว่า ทฤษฎีภาวะผู้นำย่อมทำให้เกิดผลดีคือการให้ความสำคัญกับมนุษย์ผู้เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดขององค์กรคือให้เกียรติกันและกันในการทำงาน มีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจรวมถึงการยอมรับในขีดความสามารถของแต่ละบุคคลโดยไม่มองเห็นว่ามนุษย์เป็นเพียงเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์เรียกว่ามองเห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง (Value) และทำ

ให้สามารถแก้ไขปัญหของระบบหรือการทำงานที่เป็นทีมเวิร์คซึ่งต้องอาศัยการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่ายให้เกิดความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้ (Unity) นอกจากนี้การพัฒนามนุษย์ทั้งสองด้านคือ ด้านร่างกาย และด้านจิตใจให้เกิดความรู้ หรือปัญญาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจในการทำงานของแต่ละบุคคล หรือแต่ละฝ่ายได้ตรงความสามารถด้วยการเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์สมบูรณ์การพัฒนาทั้งจิตใจให้เกิดปัญญารอบรู้และพฤติกรรมพร้อมกับคุณธรรมทำให้เกิดพลัง (Power) การขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จเสริมสร้างคุณภาพความเป็นผู้นำที่ประกอบไปด้วยสติปัญญารอบรู้ทุกด้าน คือ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้จักบุคคลใช้อำนาจดูแลองค์กรด้วยคุณธรรมทำให้เกิดการนำที่ชาญฉลาด (Intelligence) การสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี ใช้แนวคิด VUPI = TTBM : MODEL ดังนี้ คือ (1) BM = BUDDHIST MANAGEMENT (2) V = VALUE (3) U = UNITY (4) P = POWER (5) I = INTELLIGENCE ที่อธิบายในวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เป็นข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ข้อมูลในแบบสอบถามข้อที่ 3

## ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะมีการศึกษารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

2. ให้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในยุคการปฏิรูปในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย

3. ให้มีการศึกษาบทบาทการปฏิรูปของคณะสงฆ์ภายใต้แนวคิดของรัฐบาลและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

## บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2540). **หลักการบริหารและการจัดการในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, หน้า 7
- ชนิษฐ์ศรี ลืออารีย์. (2539). **การบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาล และ เมืองพัทยา เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- คุณ โทจันทร์ และเทพพร มังธานี. (2546). **รูปแบบการจัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาวัดมหาพุทธารามอำเภอเมืองจังหวัดศรีสะเกษ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการการศึกษา.
- จันทร์ แซ่ลี้. (2548). **การบริหารกลยุทธ์เพื่อความสำเร็จขององค์กร : กรณีศึกษาเทสโก้ โลตัส ซูเปอร์เซ็นเตอร์**. สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นันทนา กล่อมจิต. (2546). **รูปแบบการจัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาวัดป่าบ้านค้ออำเภอเมืองผิงจังหวัดอุดรธานี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการการศึกษา.
- ทวี พลรัตน์. (2540). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, หน้า 18.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์คงคปญ โญ). (2540). **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หน้า 44.
- พระมณูญจารุณโณ. (2553). **บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.